

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MELCHIOR WATHELET
prednesené 9. februára 2017¹

Vec C-99/16

Jean-Philippe Lahorgue
proti

Ordre des avocats du barreau de Lyon,
Conseil national des barreaux (CNB),
Conseil des barreaux européens (CCBE),
Ordre des avocats du barreau de Luxembourg

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunal de grande instance de Lyon (Súd prvého stupňa Lyon, Francúzsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Slobodné poskytovanie služieb — Smernica 77/249/EHS — článok 4 — článok 5 — Výkon advokátskeho povolania — „Schránka RPVA“ — Odopretie prístupu — Diskriminácia“

I. Úvod

1. Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 4 smernice Rady 77/249/EHS z 22. marca 1977 na uľahčenie účinného výkonu slobody právnikov poskytovať služby².
2. Otázka prekážok slobodného poskytovania služieb advokátmi nie je nová. Informatizácia súdnictva a dematerializácia procesných písomností, vznik nových spôsobov komunikácie, možnosti virtuálneho uskladnenia alebo programy umelej inteligencie však nevyhnutne menia spôsob pristupovania k tejto profesii a jej výkonu.
3. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka tohto kontextu. Bol totiž podaný po tom, čo Ordre des avocats du barreau de Lyon (Advokátska komora v Lyone, Francúzsko) odoprela vydať pánovi Lahorguovi, ako poskytovateľovi cezhraničných služieb, zariadenie potrebné na bezpečnú elektronickú komunikáciu s kancelármi francúzskych súdnych orgánov, a to schránku na pripojenie sa k dátovej privátnej virtuálnej sieti pre advokátov („schránka RPVA“).

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Ú. v. ES L 78, 1977, s. 17; Mím. vyd. 06/001, s. 52.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

4. Článok 4 smernice 77/249 uvádza:

„1. Činnosti týkajúce sa zastupovania klienta v súdnom konaní alebo pred verejnými orgánmi sa vykonávajú v každom [hostiteľskom – *neoficiálny preklad*] členskom štáte za podmienok stanovených pre právnikov usadených v tomto štáte s výnimkou akýchkoľvek podmienok, ktoré si vyžadujú trvalý pobyt alebo registráciu v profesijnej organizácii v danom štáte.

2. Právnik vykonávajúci túto činnosť dodržiava profesijné zásady hostiteľského členského štátu bez toho, aby boli dotknuté jeho povinnosti v členskom štáte jeho pôvodu.

...“.

5. Článok 5 smernice 77/249 stanovuje:

„Pre výkon činností súvisiacich so zastupovaním klienta v súdnom konaní môže členský štát požadovať, aby právnici, na ktorých sa vzťahuje článok 1:

- boli predstavení v súlade s miestnymi pravidlami a zvyklosťami predsedajúcemu sudcovi a prípadne tiež predsedovi príslušnej advokátskej komory v hostiteľskom členskom štáte;
- pracovali v spojení s právníkom, ktorý koná pred daným súdnym orgánom a ktorý by v prípade potreby niesol potrebnú zodpovednosť voči tomuto orgánu alebo s ‚avoué‘ alebo ‚procuratore‘, ktorý koná pred týmto orgánom.“

B. Francúzske právo

1. Dekrét č. 91-1197

6. Smernica 77/249 bola do francúzskeho práva prebratá dekrétom č. 91-1197 z 27. novembra 1991, ktorým sa upravuje výkon povolania advokáta.

7. Podľa znenia článku 202-1 dekrétu č. 91-1197:

„V prípade, že advokát [štátny príslušník členského štátu, ktorý je trvalo usadený v jednom z členských štátov] zastupuje klienta v súdnom konaní alebo pred verejnými orgánmi, svoje povinnosti si plní za rovnakých podmienok ako advokát zapísaný v zozname francúzskej advokátskej komory.

...

V občianskoprávných veciach riešených na tribunal de grande instance [súd prvého stupňa], pri ktorých je zastupovanie klienta advokátom povinné, môže advokát zastupovať klienta len v prípade, že si zvolil adresu na doručovanie u advokáta pôsobiaceho na súde, ktorý koná v danej veci. ...

V prípade, že je zastupovanie klienta advokátom povinné vo veciach, o ktorých rozhoduje odvolací súd, advokát môže zastupovať klienta len v prípade, že si zvolil adresu na doručovanie u advokáta majúceho oprávnenie na zastupovanie účastníkov konania pred týmto súdom. ...“

2. Občiansky súdny poriadok

8. Dekrét č. 2005-1678 z 28. decembra 2005 zaviedol do občianskeho súdneho poriadku novú hlavu XXI s názvom „Oznamovanie elektronickými prostriedkami“.

9. Spomedzi ustanovení tejto hlavy článok 748-1 občianskeho súdneho poriadku, ktorý je v súčasnosti platný, stanovuje, že „zásielky, doručovania a oznamovania procesných úkonov, procesných spisov, oznámení, upozornení alebo predvolaní, správ, zápisníc, ako aj kópií a zásielok obsahujúcich doložku vykonateľnosti súdnych rozhodnutí možno zasielať elektronicky za podmienok a v súlade s postupmi stanovenými v tejto hlave bez toho, aby boli dotknuté osobitné ustanovenia ukládajúce povinnosť použiť tento spôsob oznamovania“.

10. Okrem toho, pokiaľ ide o konania na odvolacom súde, v ktorých je zastupovanie klienta advokátom povinné, článok 930-1 občianskeho súdneho poriadku stanovuje:

„Procesné písomnosti sú zaslané súdnemu orgánu elektronicky, inak sú neprípustné *ex offio*.

Pokiaľ niektorá písomnosť nemôže byť zaslaná elektronicky z dôvodu okolnosti nezávislej od autora, vyhotoví sa v papierovej forme a zašle kancelárii. ...

Oznámenia, upozornenia alebo predvolania sú zasielané advokátom účastníkov konania elektronicky, okrem prípadu, keď to nie je možné z dôvodu okolnosti nezávislej od zasielateľa.

Výnos ministerstva spravodlivosti definuje spôsoby elektronickej komunikácie.“

3. Výnos zo 7. apríla 2009 o elektronickom oznamovaní pred tribunaux de grande instance (súdy prvého stupňa)

11. Podľa článku 5 výnosu zo 7. apríla 2009³ sa „prístup advokátov do elektronického komunikačného systému, ktorý majú k dispozícii súdne orgány, uskutočňuje prostredníctvom pripojenia sa k nezávislej súkromnej sieti prevádzkovej Conseil national des barreaux (Národná rada advokátskych komôr), označovanej ako ‚réseau privé virtuel des avocats‘ (dátová privátna virtuálna sieť pre advokátov) (RPVA)“.

12. Článok 9 tohto výnosu ďalej stanovuje, že „bezpečnosť pripojenia advokátov k RPVA je zabezpečená prostredníctvom identifikačného zariadenia. Toto zariadenie sa zakladá na certifikačnej službe overovania postavenia advokáta fyzickej osoby... Dané zariadenie plní funkciu overovania platnosti elektronického certifikátu. Ten je vydaný poskytovateľom služieb elektronickej certifikácie konajúcim v mene Conseil national des barreaux (Národná rada advokátskych komôr), certifikačného orgánu.“

III. RPVA

13. Francúzsko pristúpilo k dematerializácii súdnych konaní v polovici prvého desaťročia 21. storočia.

14. Tento proces vyústil do podpísania protokolu o elektronickej komunikácii medzi súdnymi orgánmi a advokátmi (s názvom „ComCi TGI“ pre súdy prvého stupňa a „ComCi CA“ pre súdy druhého stupňa).

3 — JORF č. 86 z 11. apríla 2009, s. 6365.

15. Predmetom tohto protokolu je najmä zlepšenie komunikácie medzi súdmi a advokátmi prostredníctvom elektronizovanej výmeny štruktúrovaných údajov. Z technického hľadiska ide o dve nezávislé intranetové siete, ktoré sú prepojené platformou s názvom „e-barreau“. Týmto dvoma sieťami sú, na jednej strane, intranet súdnych orgánov spravovaný ministerstvom spravodlivosti (súkromná virtuálna sieť spravodlivosti) a na druhej strane intranet advokátov spravovaný Conseil national des barreaux [Národná rada advokátskych komôr, (CNB)], RPVA.

16. Údaje vymieňané medzi advokátskymi kancelárkami a platformou služieb RPVA sú šifrované použitím algoritmu medzi schránkou VPN, ktorá sa nachádza na lokálnej sieti kancelárie pred internetovým pripojným zariadením kancelárie, a serverom frontal VPN prítomným pri vstupe na platformu služieb RPVA.

17. Iba riadne identifikované schránky, ktoré sú oprávnené pripájať sa k službe RPVA, môžu komunikovať s frontal VPN pri vstupe na platformu RPVA a využívať tak službu e-barreau. Podľa vysvetlení, ktoré poskytla CNB na pojednávaní z 11. januára 2017, sú už tieto schránky nahradené USB kľúčmi.

18. Z materiálneho hľadiska toto zariadenie pozostáva z elektronického certifikátu uloženého na hmotnom kryptografickom nosiči advokáta, teda na pamäťovom zariadení s prípojkou USB. Toto zariadenie sa nazýva „schránka RPVA“ a umožňuje overiť užívateľov služieb e-barreau.

19. V praxi je toto overenie možné, pretože osobný elektronický certifikát advokáta je pripojený k národnému zoznamu advokátov, ktorý je automaticky aktualizovaný prostredníctvom každodennej synchronizácie so zoznamami advokátov všetkých francúzskych advokátskych komôr.

20. V nadväznosti na tento protokol bolo postupne uzavretých viacero dohôv medzi ministerstvom spravodlivosti a CNB na účely stanovenia spôsobov a podmienok elektronickej komunikácie medzi advokátmi a súdmi prvého a druhého stupňa.

21. Podľa článku VI dohovoru zo 16. júna 2010 uzavretého medzi ministerstvom spravodlivosti a CNB sa zápis do „ComCi CA“ a do „ComCi TGI“ robí prostredníctvom advokátskej komory, do ktorej advokát patrí. Táto komora tiež zabezpečuje prístupnosť schránky RPVA.⁴

IV. Skutkové okolnosti sporu vo veci samej

22. Pán Lahorgue, francúzsky štátny príslušník, je advokátom zapísaným v barreau de Luxembourg (Advokátska komora v Luxemburgu).

23. Pán Lahorgue požiadal Ordre des avocats du barreau de Lyon (Advokátska komora v Lyone) o poskytnutie schránky umožňujúcej prístup do RPVA (schránka RPVA). Táto komora nevyhovela jeho žiadosti z dôvodu, že nebol zapísaný do zoznamu advokátskej komory v Lyone.

24. Po tomto zamietnutí podal pán Lahorgue predsedovi Tribunal de grande instance de Lyon (Súd prvého stupňa Lyon) návrh na nariadenie predbežného opatrenia voči Ordre des avocats du barreau de Lyon (Advokátska komora v Lyone), CNB, Conseil des barreaux européens [Rada advokátskych komôr a združení právnikov Európy (CCBE)] a Ordre des avocats du barreau de Luxembourg (Advokátska komora v Luxemburgu), aby bolo Advokátskej komore v Lyone nariadené sprístupniť mu do ôsmich dní a pod hrozbou penále schránku RPVA tak, aby mohol v plnom rozsahu vykonávať povolanie advokáta vo Francúzsku za rovnakých podmienok ako francúzsky advokát.

4 — Pozri stranu 15 pripomienok CNB. Tento dohovor bol dvakrát predĺžený predtým, než bol nahradený novým dohovorom uzatvoreným 24. júna 2016.

25. Vnútroštátny súd má pochybnosti o zlučiteľnosti rozhodnutia Advokátskej komory v Lyone o zamietnutí s právom Únie.

26. Domnieva sa predovšetkým, že z dôvodu, že uplatnenie opravných prostriedkov v trestných alebo sociálnych veciach nezahŕňa stanovenie obmedzenia pre advokáta pôsobiaceho v inom členskom štáte, ktoré by vyžadovalo, aby spolupracoval s advokátom, ktorý je členom advokátskej komory v mieste daného súdu, sa uloženie povinnosti advokátovi iného členského štátu pracovať v spojení s advokátom zapísaným v advokátskej komore daného súdu na účely toho, aby mohol používať RPVA, môže javiť ako opatrenie, ktoré nie je v súlade so slobodným poskytovaním služieb.

27. Predseda Tribunal de grande instance de Lyon (Súd prvého stupňa Lyon) za týchto podmienok rozhodol, že je potrebné prerušiť konanie a podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania.

V. Návrh na začatie prejudiciálneho konania a konanie pred Súdnym dvorom

28. Uznesením o nariadení predbežného opatrenia z 15. februára 2016, ktoré bolo do kancelárie Súdneho dvora doručené 19. februára 2016 a doplnené kompletným uznesením o nariadení predbežného opatrenia zo 14. marca 2016, doručeným do kancelárie Súdneho dvora 22. marca 2016, podal predseda Tribunal de grande instance de Lyon (Súd prvého stupňa Lyon) túto prejudiciálnu otázku:

„Je odopretie poskytnutia schránky umožňujúcej prístup do Réseau Privé Virtuel des Avocats (Dátovej privátnej virtuálnej siete pre advokátov, RPVA) advokátovi, ktorý je riadne zapísaný v zozname advokátskej komory pôsobiacej v členskom štáte, v ktorom chce vykonávať povolanie advokáta ako samostatne zárobkovo činná osoba, v rozpore s článkom 4 smernice 77/249 z dôvodu, že predstavuje diskriminačné opatrenie, ktoré by mohlo brániť vo výkone povolania v postavení samostatne zárobkovo činné osoby v prípade, ak nie je spolupráca s advokátom vyžadovaná zákonom?“

29. Táto otázka obsahuje tvrdenie, ktoré nezodpovedá situácii žalobcu vo veci samej, pretože sa týka situácie advokáta, ktorý je „zapísaný v zozname advokátskej komory pôsobiacej v členskom štáte, v ktorom chce vykonávať povolanie advokáta ako samostatne zárobkovo činná osoba“, čo nie je prípad pána Lahorgua.

30. Okrem toho táto formulácia mení znenie otázky, ktorú on sám formuloval. Hoci vnútroštátny súd nie je v tomto smere viazaný návrhmi účastníkov konania,⁵ z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že úmyslom vnútroštátneho súdu bolo položiť v predmetnej veci „prejudiciálnu otázku navrhovanú žalobcom“.⁶

31. Keďže tento návrh otázky neobsahuje rozpor ani nepresnosť a je v súlade so skutkovým stavom žalobcu vo veci samej, domnievam sa, že je vhodnejšie ponechať skôr otázku, ktorá je uvedená v odseku 1 návrhu na začatie prejudiciálneho konania, než otázku uvedenú vo výroku:

„Je odopretie poskytnutia schránky umožňujúcej prístup do Réseau Privé Virtuel des Avocats (Dátovej privátnej virtuálnej siete pre advokátov, RPVA) advokátovi, ktorý je riadne zapísaný v zozname advokátskej komory pôsobiacej v členskom štáte, z jediného dôvodu, že nie je zapísaný v advokátskej komore v druhom členskom štáte, v ktorom chce vykonávať povolanie advokáta ako samostatne zárobkovo činná osoba, v rozpore s článkom 4 smernice 77/249 z dôvodu, že predstavuje diskriminačné opatrenie, ktoré by mohlo brániť vo výkone povolania v postavení samostatne zárobkovo činné osoby v prípade, ak nie je spolupráca s advokátom vyžadovaná zákonom?“

5 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. júla 2013, Consiglio Nazionale dei Geologi (C-136/12, EU:C:2013:489, body 29 až 31).

6 — Pozri stranu 5 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

32. Písomné pripomienky predložili CNB, francúzska vláda, ako aj Európska komisia. Okrem toho sa všetci uvedení vyjadrili na pojednávaní, ktoré sa konalo 11. januára 2017.

33. Pán Lahorgue a Ordre des avocats du barreau de Lyon (Advokátska komora v Lyone) nepredložili písomné pripomienky. Svoje tvrdenia však predniesli na tomto pojednávaní.

VI. Analýza

A. Judikatúra týkajúca sa slobodného poskytovania služieb advokátmi

34. Ako už bolo pripomenuté v úvode týchto návrhov, otázka slobodného poskytovania služieb advokátmi a jej prípadné obmedzenia nie je nová. Dokonca už pred prijatím smernice 77/249 mal Súdny dvor príležitosť potvrdiť, s odstupom šiestich mesiacov, uplatniteľnosť ustanovení Zmluvy týkajúcich sa slobody usadiť sa a slobodného poskytovania služieb advokátmi.⁷

35. Nie je teda prekvapivé, že zásady odvodené pri výklade týchto ustanovení Zmluvy sa uplatnili na poskytovania služieb vlastných povolaniu advokátov.

36. Článok 56 ZFEÚ vyžaduje nielen vylúčenie akejkoľvek diskriminácie voči poskytovateľovi služieb usadenému v inom členskom štáte z dôvodu jeho štátnej príslušnosti, ale rovnako odstránenie všetkých obmedzení, dokonca aj keď sa uplatňujú bez rozdielu na vnútroštátnych poskytovateľov a poskytovateľov z iných členských štátov, pokiaľ môžu zabráňovať alebo sťažovať vykonávanie činnosti poskytovateľa usadeného v inom členskom štáte, kde legálne poskytuje obdobné služby⁸.

37. Inými slovami, článok 56 ZFEÚ odporuje uplatneniu akejkoľvek vnútroštátnej právnej úpravy, v dôsledku ktorej je *sťažené* poskytovanie služieb medzi členskými štátmi oproti poskytovaniu služieb len v rámci jedného členského štátu.⁹

38. Súdny dvor však potvrdil, že v súlade s pôvodnou judikatúrou v tejto oblasti možno vnútroštátne opatrenia, ktoré sú spôsobilé sťažiť alebo urobiť menej príťažlivým výkon základných slobôd zaručených Zmluvou, pripustiť za splnenia nasledujúcich štyroch podmienok:

- neuplatňujú sa diskriminačným spôsobom,
- sú odôvodnené naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu,
- musia slúžiť na zabezpečenie dosiahnutia sledovaného cieľa a
- nesmú prekročiť rámec toho, čo je pre dosiahnutie tohto cieľa potrebné.¹⁰

7 — Pozri rozsudky z 21. júna 1974, *Reyners* (2/74, EU:C:1974:68) a z 3. decembra 1974, *van Binsbergen* (33/74, EU:C:1974:131).

8 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. decembra 2006, *Cipolla a i.* (C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758, bod 56).

9 — Pozri tomto zmysle rozsudok z 5. decembra 2006, *Cipolla a i.* (C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758, bod 57).

10 — Pozri tomto zmysle rozsudok z 30. novembra 1995, *Gebhard* (C-55/94, EU:C:1995:411, bod 37).

B. Uplatnenie zásad na prejednávanej vec

1. Úvodné poznámky o obmedzení sporu na hypotézu uvádzanú vnútroštátnym súdom, a o právnom rámci

a) O obmedzení sporu na konania, v ktorých zastupovanie advokátom nie je povinné

39. Vo veci samej sa kladie otázka, či článok 4 smernice 77/249 bráni tomu, aby členský štát vyhradil len advokátom zapísaným v advokátskej komore tohto štátu poskytnutie technických prostriedkov, ktoré umožňujú elektronické oznamovanie procesných úkonov súdnym orgánom daného členského štátu.

40. Zdá sa, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ako aj z písomných a ústnych pripomienok, ktoré boli predložené Súdnemu dvoru, vyplýva, že procesné pravidlá uplatniteľné v trestnoprávných a sociálnych veciach neukladajú povinnosť zastupovania účastníkov konania advokátom, a teda ani povinnosť spolupráce s advokátom zapísaným do zoznamu advokátskej komory v mieste konajúceho súdu. Vnútroštátny súd však zrejme vychádza z predpokladu, že okolnosť, že advokát usadený v inom členskom štáte nemá prístup ku schránke RPVA, ho v skutočnosti núti obrátiť sa na takéhoto advokáta.

41. Podľa francúzskej vlády by otázka položená vnútroštátnym súdom bola relevantná len v prípade týchto konaní a nie tých, v ktorých je zastupovanie povinné. V tomto druhom type konania totiž tak advokáti usadení vo Francúzsku (a zapísaní v inej advokátskej komore, než je tá, ktorá pôsobí pri súde prejednávajúcom spor), ako aj advokáti usadení v inom členskom štáte majú spolupracovať s advokátom oprávneným vykonávať svoju činnosť pri danom súde. Iba tento advokát môže využívať schránku RPVA.

42. Komisia sa naproti tomu domnieva, že odpoveď na otázku o zlučiteľnosti povinnosti zápisu do zoznamu miestnej advokátskej komory na účely prístupu do RPVA s článkom 4 smernice 77/249 je nezávislá od druhu predmetného konania (občianskoprávne, trestnoprávne alebo sociálne veci).

43. Keďže vnútroštátny súd obmedzil svoj opis právneho a skutkového rámca len na hypotézu konaní, v ktorých zastupovanie účastníkov konania advokátom nie je povinné, domnievam sa, že Súdnemu dvoru neprináleží zaoberať sa vo svojej odpovedi situáciou, v súvislosti s ktorou mu nebola položená otázka.¹¹

b) O právnom rámci

44. S cieľom nadobudnúť istotu o správnom pochopení otázky položenej vnútroštátnym súdom a podania užitočnej odpovede zaslal Súdny dvor vnútroštátnemu súdu 12. októbra 2016 žiadosť o vysvetlenie, žiadajúc ho, aby do 21. novembra 2016 potvrdil, že v prípade konaní, ktoré uvádza (teda v trestných a sociálnych veciach), francúzske právo povoľuje oznamovanie procesných úkonov prostredníctvom pošty.

45. Z odpovede vnútroštátneho súdu zo 14. decembra 2016, ktorá bola Súdnemu dvoru doručená 23. decembra 2016, a z doplňujúcich vysvetlení predložených zástupcom francúzskej vlády na pojednávaní z 11. januára 2017 vyplýva, že povinné elektronické oznamovanie je v zásade obmedzené na odvolacie konania začaté pred súdmi, pred ktorými je zastupovanie advokátom povinné.

11 — O dosahu prejudiciálnej otázky a úlohe Súdneho dvora pozri najmä rozsudok zo 16. októbra 2014, Welmory (C-605/12, EU:C:2014:2298, body 33 až 35).

46. Použité elektronického oznamovania je však možné – ale nie povinné – v ďalších troch prípadoch, v ktorých je zastupovanie advokátom fakultatívne: v prípade niektorých konaní pred tribunaux de grande instance¹² (súdy prvého stupňa), v konaniach pred odvolacími súdmi, v ktorých je zastupovanie advokátom fakultatívne,¹³ ako aj v konaniach pred tribunaux de commerce (obchodné súdy).¹⁴

47. V každom prípade, bez ohľadu na konanie, v ktorom je elektronické oznamovanie povolené, prístup k tomuto prostriedku komunikácie je obmedzený na advokátov z obvodu príslušného súdu. Pre ostatných advokátov usadených v iných členských štátoch sú povolené iba oznamovania prostredníctvom podania do kancelárie súdu alebo prostredníctvom pošty.

2. O existencii obmedzenia

48. Z takto spresneného právneho rámca vyplýva, že elektronické oznamovanie je povolené v určitých konaniach, v ktorých zastupovanie advokátom nie je povinné, a to v konaniach, ktorých sa týka návrh na začatie prejudiciálneho konania.¹⁵

49. Keďže táto možnosť je podmienená prístupom do RPVA, je nepochybné, že odopretie poskytnutia schránky RPVA advokátom, ktorí nie sú zapísaní vo francúzskej advokátskej komore, môže predstavovať prekážku slobodného poskytovania služieb.

50. Ako totiž konštatuje CNB, toto odopretie môže sťažovať alebo robiť menej príťažlivým výkon slobodného poskytovania služieb advokátov nezapísaných do zoznamu niektorej francúzskej advokátskej komory, keďže nemôžu mať prístup ku službe elektronizácie súdnych konaní okrem prípadu, že budú systematicky žiadať o pomoc advokáta zapísaného vo francúzskej advokátskej komore, ktorý má prístup do schránky RPVA.¹⁶

51. Právna úprava, ktorá robí menej príťažlivým alebo sťažuje cezhraničné poskytovanie služieb advokátov, predstavuje prekážku zakázanú v článku 56 ZFEÚ a v článku 4 smernice 77/249.¹⁷

3. O existencii odôvodnenia

52. V súlade s vyššie pripomenutou ustálenou judikatúrou obmedzenie „možno odôvodniť, ak zodpovedá naliehavým dôvodom všeobecného záujmu pod podmienkou, že je spôsobilé zabezpečiť uskutočnenie cieľa, ktorý sleduje, a že nepresahuje rámec toho, čo je potrebné na jeho dosiahnutie.“¹⁸

12 — Pozri výnos zo 7. apríla 2009.

13 — Pozri arrêté du 5 mai 2010 relatif à la communication par voie électronique dans la procédure sans représentation obligatoire devant les cours d'appel (výnos z 5. mája 2010 o elektronickom oznamovaní v konaniach pred odvolacími súdmi bez povinného zastupovania advokátom) (JORF z 15. mája 2010, s. 9041). Zdá sa, že v týchto konaniach sa od vstúpenia do platnosti dohovoru z 24. júna 2016 uzatvoreného medzi ministerstvom spravodlivosti a CNB, 1. augusta 2016, stalo elektronické oznamovanie povinné pre advokátov, ktorí majú prístup do RPVA.

14 — Pozri arrêté du 21 juin 2013 portant communication par voie électronique entre les avocats et entre les avocats et la juridiction dans les procédures devant les tribunaux de commerce (výnos z 21. júna 2013 o elektronickom oznamovaní medzi advokátmi a súdnymi orgánmi v konaniach pred obchodnými súdmi) (JORF z 26. júna 2013, s. 10526).

15 — Pozri bod 43 týchto návrhov.

16 — Pozri s. 14 písomných pripomienok CNB.

17 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. decembra 2003, AMOK (C-289/02, EU:C:2003:669).

18 — Rozsudok z 5. decembra 2006, Cipolla a i. (C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758, bod 61).

a) O existencii naliehavých dôvodov všeobecného záujmu

53. CNB a francúzska vláda sa odvolávajú na zásadu riadneho výkonu spravodlivosti ako na naliehavý dôvod všeobecného záujmu spôsobilý odôvodniť odopretie prístupu do schránky RPVA advokátom, ktorí nie sú zapísaní vo francúzskej advokátskej komore. Francúzska vláda k tomuto prvému odôvodneniu dodáva ochranu konečného adresáta právnych služieb.

54. Istotne, „na jednej strane ochrana spotrebiteľov, najmä adresátov právnych služieb poskytovaných osobami napomáhajúcimi súdny výkon spravodlivosti, a na druhej strane riadny výkon spravodlivosti sú také ciele, ktoré možno považovať za naliehavé dôvody všeobecného záujmu spôsobilé ospravedlniť obmedzenie slobodného poskytovania služieb...“¹⁹.

55. Ochrana osoby podliehajúcej súdnej právomoci, teda „konečného spotrebiteľa právnych služieb“ a riadny výkon spravodlivosti nevyhnutne súvisia s požiadavkami kontroly a zodpovednosti poskytovateľa služieb.²⁰

56. V tomto smere nie je na škodu pripomenúť, že napriek rozdielom, ktoré môžu existovať medzi členskými štátmi, v právnom poriadku Únie existuje spoločná predstava o úlohe advokáta: ako o spolupracovníkovi spravodlivosti, ktorý má poskytnúť svojmu klientovi úplne nestranné a vo vyššom záujme spravodlivosti všetku právnu pomoc, ktorú jeho klient potrebuje.²¹ Protiváhou tejto ochrany je profesijná disciplína, stanovená a kontrolovaná vo všeobecnom záujme.²²

57. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora táto predstava zodpovedá spoločným právnym tradíciám členských štátov. Nachádza sa tiež v právnom poriadku Únie, ako to vyplýva z ustanovení článku 19 Štatútu Súdneho dvora²³ a presnejšie v jeho štvrtom odseku, podľa ktorého „účastníka konania môže pred Súdnym dvorom zastupovať alebo mu pomáhať len advokát, ktorý má oprávnenie vystupovať pred súdom členského štátu alebo iného štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore“.

58. V tejto súvislosti samotný Súdny dvor vyžaduje, aby advokáti predložili osvedčenie o tom, že sú oprávnení zastupovať v konaní pred súdom členského štátu alebo zmluvného štátu Dohody o EHP na účely toho, aby mohli zastupovať účastníka konania v rámci priamej žaloby²⁴ a aj na to, aby mohli požívať výsady, imunity a výhody vyhradené v rokovacom poriadku Súdneho dvora zástupcom, poradcom a advokátom.²⁵ Napokon rovnaký dôkaz sa vyžaduje na používanie IT aplikácie e-curia, ktorá umožňuje elektronické podávanie a doručovanie procesných písomností.²⁶

19 — Rozsudok z 5. decembra 2006, Cipolla a i. (C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758, bod 64).

20 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 3. decembra 1974, van Binsbergen (33/74, EU:C:1974:131, bod 12); z 12. decembra 1996, Reisebüro Broede (C-3/95, EU:C:1996:487, bod 38), ako aj z 19. februára 2002, Wouters a i. (C-309/99, EU:C:2002:98, bod 97).

21 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. mája 1982, AM & S Europe/Komisia (155/79, EU:C:1982:157, bod 24); zo 14. septembra 2010, Akzo Nobel Chemicals a Akros Chemicals/Komisia a i. (C-550/07 P, EU:C:2010:512, bod 42); zo 6. septembra 2012, Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej/Komisia (C-422/11 P a C-423/11 P, EU:C:2012:553, bod 23), ako aj z 12. júna 2014, Peftiev (C-314/13, EU:C:2014:1645, bod 28).

22 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. mája 1982, AM & S Europe/Komisia (155/79, EU:C:1982:157, bod 24); zo 14. septembra 2010, Akzo Nobel Chemicals a Akros Chemicals/Komisia a i. (C-550/07 P, EU:C:2010:512, bod 42), ako aj zo 6. septembra 2012, Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej/Komisia (C-422/11 P a C-423/11 P, EU:C:2012:553, bod 24).

23 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. mája 1982, AM & S Europe/Komisia (155/79, EU:C:1982:157, bod 24); zo 14. septembra 2010, Akzo Nobel Chemicals a Akros Chemicals/Komisia a i. (C-550/07 P, EU:C:2010:512, bod 42), ako aj zo 6. septembra 2012, Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej/Komisia (C-422/11 P a C-423/11 P, EU:C:2012:553, bod 23).

24 — Článok 119 ods. 3 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

25 — Článok 44 ods. 1 písm. b) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

26 — Pozri dokumenty, ktoré sa musia obligatórne pridať k žiadosti o vytvorenie prístupového účtu k e-curia, na nasledujúcej internetovej stránke: <https://curia.europa.eu/e-Curia/access-request-step1.faces?conversationContext=2>.

59. Nemožnosť získať prístup do schránky RPVA pre advokáta, ktorý nie je zapísaný vo francúzskej advokátskej komore, sa vysvetľuje obdobnými obavami: povinnosťou zabezpečiť spoľahlivú identifikáciu advokátov pri elektronickom oznamovaní a najmä dôverná povaha korešpondencie.²⁷ Podľa článku 9 výnosu zo 7. apríla 2009 je totiž „bezpečnosť pripojenia sa advokátov k RPVA zabezpečená identifikačným zariadením. Toto zariadenie je založené na certifikačnej službe zaručujúcej overenie postavenia advokáta fyzickej osoby“.

60. V tomto zmysle sa schránka RPVA a podmienky jej sprístupnenia podieľajú na riadnom výkone spravodlivosti a na ochrane konečného adresáta právnych služieb.

b) O spôsobilosti sporných opatrení dosiahnuť uznaný cieľ

61. Navyše tieto prostriedky – to znamená schránka RPVA a podmienky jej sprístupnenia – sa mi zdajú spôsobilé zabezpečiť tieto ciele, keďže aj miestne advokátske komory sú zodpovedné za zápis advokátov do zoznamu advokátov, ako aj za jeho aktualizáciu a keďže identifikácia advokáta, ktorý sa chce pripojiť k RPVA, sa uskutočňuje prostredníctvom osobného elektronického certifikátu prepojeného s národným zoznamom advokátov, automaticky aktualizovaným každodennou synchronizáciou so zoznamami advokátov všetkých francúzskych advokátskych komôr.

62. Tento systém teda umožňuje, že iba advokáti, ktorí spĺňajú podmienky potrebné na získanie povolenia vykonávať toto povolanie, sa môžu pripojiť k RPVA.

c) O proporcionality sporných opatrení

63. Naproti tomu odvolávať sa na neexistenciu zoznamu advokátov na úrovni Európskej únie na účely odôvodnenia jasného odopretia prístupu k schránke RPVA advokátom, ktorí nie sú zapísaní vo francúzskej advokátskej komore, ide podľa mňa nad rámec toho, čo je nevyhnutné na overenie postavenia advokáta a v dôsledku toho na zabezpečenie ochrany adresátov právnych služieb a riadneho výkonu spravodlivosti v rámci konaní, v ktorých nie je zastupovanie advokátom povinné.

64. Aby totiž posudzované opatrenie zodpovedalo požiadavke proporcionality, nesmie ísť nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného legitímneho cieľa. Inými slovami, normatívny orgán si musí vybrať spomedzi rôznych možností tú, ktorá najmenej zasahuje do predmetného práva alebo slobody.

65. Hoci dôkaz o identite a postavení advokáta môže byť nepopierateľne vyžadovaný ako podmienka predchádzajúca udeleniu prístupu k schránke RPVA, každodenné overovanie tohto postavenia sa javí byť neprimerané, keďže vedie, z čisto technických dôvodov, k nemožnosti používať moderný, rýchly a bezpečný prostriedok komunikácie.²⁸

66. Zákaz, ktorý z toho vyplýva, je o to viac neprimeraný, že vedie k tomu, že jedinou možnosťou komunikácie s kanceláriou dotknutých súdnych orgánov je poštová komunikácia. Domnievam sa, že tento postup nezodpovedá metódam práce používaným na začiatku 21. storočia.

67. Navyše uvádzam, že v tomto druhom prípade je potreba zabezpečiť riadny výkon spravodlivosti a zaručiť ochranu adresátov právnych služieb zrejme menej naliehavá, keďže v prípade doručovania poštou sa overovanie postavenia advokáta nezdá byť požadované systematicky a priebežne.

27 — Pozri článok III. A bod 2 dohovoru zo 16. júna 2010 uzatvoreného medzi ministerstvom spravodlivosti a CNB.

28 — Podľa vysvetlení zástupcu francúzskej vlády by tieto technické prekážky mali byť okrem toho v blízkej dobe odstránené zavedením projektu identifikácie európskych advokátov s názvom „Find-A-Lawyer 2“, zavedeného CCBE a Komisiou.

68. Za týchto okolností by rovnováha medzi slobodným poskytovaním služieb advokáta v modernom svete na jednej strane a ochranou adresátov právnych služieb a riadnym výkonom spravodlivosti na strane druhej mohla byť napríklad dosiahnutá požadovaním obnovenia dôkazu o postavení advokáta pravidelne alebo v každom novom konaní.

69. Iste, nie je možné vylúčiť, že ak by sa Francúzsko rozhodlo rozšíriť povinnosť obrátiť sa na spolupracujúceho advokáta aj vo vzťahu ku konaniam, v ktorých zastupovanie nie je povinné (možnosť uvedená v článku 5 smernice 77/249), zákaz používať schránku RPVA pre advokáta poskytujúceho svoje služby by mohol byť odôvodnený.²⁹

70. Relevantnosť tohto postupu, ktorý vznikol pred viac než 40 rokmi, by si nepochybne sama zaslúžila prehodnotenie s prihliadnutím na moderné praktiky advokátskeho povolania a súčasné požiadavky osôb podliehajúcich súdnej právomoci, bez toho, aby boli obetované záruky nevyhnutné na jeho ochranu. Toto preskúmanie by však presiahlo úlohu sudcu a príslúcha normotvorcovi, aby sa tým v prípade potreby zaoberal.

VII. Návrh

71. Odopretie prístupu k schránke RPVA advokátovi, ktorý je riadne zapísaný v zozname advokátskej komory členského štátu, z jediného dôvodu, že nie je zapísaný v zozname advokátskej komory členského štátu, v ktorom je zriadená RPVA, predstavuje prekážku slobodného poskytovania služieb.

72. Je síce pravda, že toto odopretie sa vysvetľuje snahou o zabezpečenie riadneho výkonu spravodlivosti a ochrany osoby podliehajúcej súdnej právomoci, konečného adresáta právnej služby, zabezpečujúc overenie postavenia advokáta. Toto opatrenia však ide nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie vyššie uvedených cieľov.

73. So zreteľom na tieto úvahy preto navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú položil predseda Tribunal de grande instance de Lyon (Súd prvého stupňa Lyon, Francúzsko), takto:

Odopretie prístupu do schránky dátovej privátnej virtuálnej siete pre advokátov advokátovi, ktorý je riadne zapísaný v zozname advokátskej komory členského štátu, z jediného dôvodu, že nie je zapísaný v zozname advokátskej komory členského štátu, v ktorom chce vykonávať povolanie advokáta ako samostatne zárobkovo činná osoba, je v rozpore s článkom 4 smernice Rady 77/249/EHS z 22. marca 1977 na uľahčenie účinného výkonu slobody právnikov poskytovať služby.

29 — S výhradou výkladu podaného k tejto možnosti Súdny dvorom v rozsudku z 25. februára 1988, Komisia/Nemecko (427/85, EU:C:1988:98).